

Poptávka po bioosivu převyšuje nabídku

V ekologickém zemědělství je zemědělec povinen použít certifikovaný ekologický rozmnožovací materiál. V České republice jsou však stále hojně využívány výjimky na používání konvenčního osiva. Důvodem je zejména cena bioosiva, jeho nedostatečná nabídka, ale i nezájem trhu o rostlinnou produkci vypěstovanou z certifikovaného bioosiva.

Při nedostatku bioosiva na trhu má ekologický zemědělec možnost použít pro osev svých pozemků certifikované konvenční osivo, tzv. osivo, které pochází z přehlédnutých a uznaných množitelských porostů, splňuje podmínky pro rozmnožovací materiál (např. klíčivost,

výroba ekologického osiva je oproti konvenčnímu podstatně náročnější na kvalitu přípravy a založení porostu a jeho udržování během vegetace. Ani výnos rostlin určených pro ekologickou produkci. S platností do 31. 12. 2018 se nemusí žádat o výjimku na sadbu ovocných druhů, tévy vinné a chmele.

Certifikované osivo je základním předpokladem kvalitní rostlinné produkce a v ekologickém zemědělství platí toto pravidlo dvojnásobně. V konvenčním zemědělství se choroby přenosné osivem dají eliminovat účinným močením, v EZ je při výrobě osiva potřeba klást velký důraz na celkovou technologii pěstování, od zásevu množitelského porostu až po sklizeň a úpravu osiva.

V roce 2016 bylo na trhu v České republice celkem 11 dodavatelů bioosiva, z toho čtyři s velkým druhovým a odrtdovým rozsahem a vysokým objemem nabízeného osiva a jeden specializovaný na osivo zelenin.

Nabízené druhy – skupiny plodin: obilniny (všechny hlavní, včetně pohanky, kukurice), tráv (jednotlivé druhy, ale i směsi s komponentem bio), jeteloviny, luskoviny, ostatní krmné plodiny – svazenka, olejnin (hlavně hořčice, soja) a zeleniny (v nabídce zcela chybí brambory, krmná řepa, cukrovka, řepka ozimá a slunečnice).

V roce 2015 přesáhla plocha orné půdy v režimu ekologického zemědělství 65 tisíc hektarů. Na 43 procentech těchto ploch byly pěstovány obilniny pro produkci zrna. Nejčastěji pěstovanými obilninami byly pšenice (7177 ha) a oves (5753 ha), tritikale (3931 ha), ječmen (3718 ha) a špalda (3262 ha).

Zdroj: Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI)

most požadované odrůdy v databázi ekologických osiv a žadatelovo prokázání, že žádá z uvedených alternativních odrůd téhož druhu vedená v databázi není vhodná, a že povolení je významné pro jeho produkci. Žadatel má uzavřený kontrakt s odběratelem na určitou odrůdu splňující požadovanou kvalitu, zemědělec provozuje kvaletu a požaduje odrůdu vyššího vzrůstu pro produkci slámy, s vysokým výnosem zelené hmoty apod. S nižší frekvencí je požadována výjimka z důvodu výkumných účelů a k poku-

siva. V posledních dvou přípradech jsou výjimky vydávány i tehdy, pokud je v databázi ekologických osiv vedena přimmo požadovaná odrůda nebo v druhu jsou dostupné alternativní odrůdy. Z celkového počtu přijatých žádostí jsou přibližně dvě procenta zamítnuta. Nejčastějším důvodem je právě nedostupnost bioosiva jiné odrůdy stejného druhu v databázi ekologických osiv. V menší míře žadatelé nevede odůvodnění požadavku na odrůdu a dodatečně po jeho odvolání s doplněním dostatečných a nepochybnitelných důvodů může být výjimka vydána.

Databáze ekologických osiv na eAGRI

Odbor osiv a sady ÚKZÚZ je kromě udělování výjimek pověřen i vedením a správou databáze dostupných ekologických osiv. Zveřejnění nabízených partií osiva včetně aktualizace dostupného množství bylo až dosud uskutečňováno na základě povinného nahášení dodavatelem osiva ÚKZÚZ, který pak změnu v nabídce provedl. Tento způsob byl pomalý, málo pružný, a tak byly často zveřejňovány neaktuální údaje. Od letošního roku je proto systém nově nastaven tak, aby bylo možné zadávat a aktualizovat údaje o nabízeném osivu přímo dodavatel. Správa databáze probíhá následovně: zápis do databáze na základě výzvy ze strany dodavatele provádí sám nebo vyzve ÚKZÚZ, aby změnu provedl. Nový systém by měl zrychlit aktualizaci nabídky osiva v databázi, a tak lépe odrazet aktuální situaci na trhu.

Ing. Jiří Hakauf
Odbor osiv a sady ÚKZÚZ

Čistota porostu je základ

Foto archiv ČTPEZ

čistota a další parametry dané platnou legislativou) a nebylo ošetřeno chemickými přípravky, které nejsou povoleny v ekologickém zemědělství. Takové osivo dává pěstitel jak záruk kvalit vlastnosti osiva a zdravotního stavu, tak jistotu druhové a odrtdové pravosti a čistoty. Druhou možností je použít vlastní farmářské osivo, vyrobené z původně certifikovaného osiva. S farmářským osivem nesmí být obchodováno

ročníku, zvláště pak na rozvoji chorob a škůdců. Omezená možnost ochrany porostu neumožňuje vyrobit osivo, které by bylo možné použít dále bez chemického ošetření, tedy jako bioosivo. Výrobci osiv proto raději vyrábí konvenční osivo, sice s nižší prodejní cenou, ale s určitou jistotou produkce. Nedostatek ekologických osiv na trhu je proto řešen udělováním výjimek na použití konvenčního osiva v ekologickém zemědělství.

Žádosti o výjimky

Žádosti jsou přijímány jak v tištěné, tak v elektronické podobě, zaslane datovou schránkou, formulář je k dispozici na webových stránkách Ministerstva zemědělství eAGRI. Rovněž je možné je vyplnit elektronicky přes Portál farmáře a odeslat datovou schránkou nebo vyisknout, podepisat a poslat poštou. Žádosti je nutné podávat s určitým předstihem před plánovaným výsevem či výsadbou. Řízení o udělení výjimky se řídí zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Do 30 dnů od obdržení žádosti ÚKZÚZ rozhodne o povolení či zamítnutí výjimky. Žadatelé mají možnost se proti vystavenému rozhodnutí ve lhůtě do 15 dnů odvolat k Ministerstvu zemědělství prostřednictvím ÚKZÚZ. Povolení se uděluje pouze na jednu sezónu a na nespokojenému osivo je nutné v další sezóně opět podat žádost o udělení výjimky.

Žádosti jsou posuzovány v závislosti na aktuálním stavu nabídky v databázi ekologického osiva, ke konkrétnímu datu podání žádosti. Podle výše uvedeného nařízení je žadatelé vydáno povolení k použití osiva pouze v případě, kdy žádá odrůda druhu není registrovaná v databázi ekologického osiva. Pokud však žadatel v žádosti uvede dostatečné odůvodnění a tím prokáže, že právě jím zvolená odrůda je významná pro jeho produkci a že žádá odrůda vedená v databázi

Foto archiv ČTPEZ

Označení množitelského porostu

stupnost bioosiva požadovaného druhu, tedy jeho absence v databázi ekologického osiva. Druhým důvodem je nepřítom-

Tab. 2 – Počet udělených výjimek a množství konvenčního osiva u neřetřekventovanějších plodin v letech 2015 a 2016

Plodina	Počet vydaných výjimek	Množství konvenčního osiva/sadby (kg)	Počet vydaných výjimek	Množství konvenčního osiva/sadby (kg)
Rok	2015	2015	2016	2016
Brambor	138	196 478	152	514 335
ječmen jarní	77	180 375	85	177 085
Oves setý	139	531 690	110	356 705
Pšenice jarní	100	206 878	64	133 290
Pšenice ozimá	120	525 961	113	504 063
Travní směs	532	216 648	692	264 964

Foto archiv ČTPEZ

Množitelský porost žita

a smí být použito pouze pro vlastní potřebu, tedy k opětovnému osetí vlastních pozemků. Neani ani přípustné směnit takovéto osivo s druhým pěstitelem za jiné osivo. Vzhledem k tomu, že není pod dohledem účední autority, hrozí velké nebezpečí produkce nekalitního osiva z hlediska jeho parametru a přítomnosti semen plevelů. Největším rizikem je, že jsou tímto osivem velmi často rozšiřovány choroby přenosné osivem (virové, bakteriální a houbové).

Postup při udělování výjimek

Povolení pro použití konvenčních osiv a vegetativního rozmnožovacího materiálu je v České republice od roku 2010 udělováno ÚKZÚZ. Odborem osiv a sady. Výjimky jsou udělovány na základě nařízení Komise (ES) č. 889/2008, které je dále rozpracováno metodickým pokynem MZe č. 5/2016, určujícím bližší pravidla pro udělování výjimek. Na základě těchto ustanovení